

**Т.А. Хомазюк,
В.Ю. Кротова,
Г.А. Косова,
М.Г. Киричко**

СТУДЕНТСЬКА ІНІЦІАТИВА В МІЖНАРОДНИХ ПРОЕКТАХ З ПРЕВЕНТИВНОЇ КАРДІОЛОГІЇ

ДЗ «Дніпропетровська медична академія МОЗ України»
кафедра пропедевтики внутрішньої медицини
(зав. – д. мед. н., проф. Т. В. Колесник)
вул. В. Вернадського, 9, Дніпро, 49044, Україна
SE «Dnipropetrovsk medical academy of Health Ministry of Ukraine»
Department of Propedeutics of the Internal Medicine
V. Vernadsky str., 9, Dnipro, 49044, Ukraine
e-mail: vika_krotova@mail.ru

Цитування: Медичні перспективи. 2020. Т. 25, № 1. С. 4-9

Cited: Medicni perspektivi. 2020;25(1):4-9

Ключові слова: професійна соціалізація, фахові компетентності, міжнародні соціальні проекти, студенти-медики

Ключевые слова: профессиональная социализация, профессиональные компетентности, международные социальные проекты, студенты-медики

Key words: professional socialization, professional competencies, international social projects, medical students

Реферат. Студенческая инициатива в международных проектах по превентивной кардиологии. Хомазюк Т.А., Кротова В.Ю., Косова А.А., Киричко М.Г. В статье приведен практический пример положительного опыта участия студентов медицинской академии в международном социальном проекте борьбы с артериальной гипертензией для улучшения уровня общей компетентности и эффективной интеллектуально-профессиональной социализации при получении высшего медицинского образования. Феномен профессиональной социализации следует рассматривать вместе с понятиями профессиональной направленности, профессионального развития, профессиональной адаптации и профессионального становления. Профессиональная социализация является конечным звеном на профессиональном пути личности. Алгоритм профессиональной социализации студентов в условиях вуза состоит из следующих этапов: профессиональная направленность → профессиональное развитие → профессиональная адаптация → профессиональное становление → профессиональная социализация. Следует отметить, что личность, которая успешно социализируется, имеет хорошо выраженную социальную направленность, активно стремится самоопределиваться и самореализоваться в обществе и умеет продуктивно адаптироваться в окружающем социуме на основе знаний о социальной действительности. При этом успешность социализации связана не только с наличием у человека указанных качеств, но, в первую очередь, с реальными действиями, в которых эти качества воплощаются. Усваивая систему ролей, студенты приобретают социально значимые качества, формирующие мировоззрение, свои цели, мотивы, интересы, чувства, личные и социально значимые потребности, развивают различные виды компетентности, в том числе и социальную компетентность, которая позволит им стать тем, кем они объективно желают стать в жизни. Профессиональное развитие молодых талантливых личностей возможно только в открытых системах общения и взаимодействия, именно в международных социальных проектах врачебных обществ, которые постоянно обмениваются с окружающей средой энергией и информацией, и в то же время являются источником развития и перспектив для сохранения жизни нации. Такая модель образования предполагает изменение роли преподавателя: переход к совместным действиям со студентом в новых ситуациях в открытом, переменном, современном мире.

Abstract. Student initiative in international projects on preventive cardiology. Khomazyuk T.A., Krotova V.Yu., Kosova H.A., Kirichko M.G. The article provides a practical example of the positive experience of the students of the medical academy in the international social project on combating arterial hypertension in order to improve the level of general competence and effective intellectual and professional socialization in getting higher medical education. The phenomenon of professional socialization should be considered along with the concepts of professional orientation, professional development, professional adaptation and professional becoming. Professional socialization is the ultimate link in the professional way of the individual. The algorithm of professional socialization of students in higher education consists of the following stages: professional orientation → professional development → professional adaptation → professional becoming → professional socialization. It should be noted that a personality who

successfully socializes, has a well-defined social orientation, actively strives to self-determination and self-realization in society and is able of productive adaptation to the surrounding society on the basis of knowledge about social reality. In this case, the success of socialization is connected not only with the presence of specified qualities in the person, but, first of all, with the real actions in which these qualities are realized. By mastering the roles system, students acquire socially significant qualities, develop their worldview, their goals, motives, interests, feelings, personal and socially important needs, develop different types of competencies, including social competence, which will allow them to become what they want to become. Professional development of young talented individuals is possible only in open communication and interaction systems, it is in the international social projects of medical societies that constantly exchange energy and information with the environment, and at the same time, being a source of development and prospects for preserving the life of nation. Such a model of education supposes changing the role of teacher: the transition to joint actions with the student in new situations in an open, changing, modern world.

Аналіз сучасних тенденцій оптимізації вищої медичної освіти свідчить про необхідність пошуку нових мотиваційних напрямків розвитку інтегральної професійної компетентності студентів-медиків на різних етапах клінічної підготовки, а саме: здатності розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності в галузі охорони здоров'я або в процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій на різних рівнях взаємозв'язку клінічної практики навчального процесу та соціальних проектів охорони здоров'я – місцевих, національних або міжнародних [2, 3, 4].

При цьому загальна компетентність передбачає: здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, глибокі знання в галузі інформаційних і комунікаційних технологій, що застосовуються у професійній діяльності, та сучасних тенденцій розвитку галузі, вміння використовувати новітні інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності [5, 6].

Саме набуванню таких професійних навичок сприяє ознайомлення та участь у реалізації міжнародних проектів боротьби світової медичної спільноти з тягарем найбільш поширених неінфекційних захворювань на земній кулі, насамперед з артеріальною гіпертензією (АГ). За даними Європейського конгресу з АГ (ESH – Барселона, 2018), до стійкого підвищення артеріального тиску (АТ) схильні понад 1 млрд людей у світі (Mancia, J Hypertens 2018) і саме ця недуга є провідною причиною смертності від серцево-судинних захворювань (ССЗ) у країнах різного статусу, в тому числі в Україні, яка посідає сумне провідне місце в Європі і друге місце у світі з цієї причини (WHF, 2017).

На тлі настанов Асоціації кардіологів України щодо імплементації міжнародних та національних рекомендацій боротьби із ССЗ студенти Дніпропетровської медичної академії протягом останніх трьох років беруть участь у міжнародному соціальному проекті Міжнародного товариства гіпертензії та всесвітньої ліги

гіпертензії МММ (MayMeasurementMonth) [7, 9]. Саме участь у глобальних міжнародних проектах з охорони здоров'я населення світу забезпечує процес інтелектуально-професійної соціалізації студентської молоді, тобто процес засвоєння існуючих професійних норм, правил, цінностей і форм поведінки та їх вплив щодо проблем безпеки життєдіяльності людини на земній кулі як у всесвітньому просторі, так і на національних теренах. Такий підхід, безсумнівно, є найефективнішим у самовизначенні, виявленні власного потенціалу професійного розвитку, усвідомленні особистісної значущості та участі у вирішенні проблем не тільки національного, але й міжнародного рівня на тлі постійного особистого розвитку і розуміння успішності, виховання почуття необхідності допомагати і підтримувати позитивні спрямування у створенні сприятливих умов і можливостей для засвоєння світового соціального досвіду [1].

Сучасна медична освіта, як засіб засвоєння основних проблем здоров'я людини в сучасному світі, повинна забезпечити поєднання різних способів його сприйняття та збільшити творчий потенціал студента-медика для вільних й осмислених дій, відкритого пізнання дійсності, загрози найпоширеніших інфекційних та неінфекційних хвороб людства сьогодні відносно тривалості та якості життя суб'єктів існування. Це передбачає вільне користування різними інформаційними системами в міжнародному інформаційному просторі, що нині відіграють не меншу роль у світі, аніж безпосереднє спілкування з викладачем.

Мета дослідження – оптимізувати професійну компетентність студентів вищої медичної школи, покращити засвоєння практичних навичок, а саме: розвинути здатність до аналітичного мислення в сучасному інформаційному, у тому числі професійному просторі, поглибити усвідомлення нагальних проблем охорони здоров'я у світі та Україні, навчити творчому сприйняттю сучасних тенденцій розвитку медичної науки і клінічної практики та використанню набутих

знань та вмінь на тлі участі в міжнародних програмах з превентивної медицини.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Дослідженням було охоплено 609 студентів медичної академії, більшість з яких були студентами третього курсу – $70,0 \pm 1,9\%$ учасників ($n=426$). Участь у програмі проекту МММ взяли студенти-волонтери всіх курсів медичної академії (68 осіб – $11,2 \pm 1,3\%$), при цьому найбільш мотивованими також виявилися студенти третього курсу (на тлі їх первинної зацікавленості в роботі з пацієнтами) – $72,1 \pm 5,4\%$ учасників ($n=49$).

Діяльність студентів-волонтерів була окреслена такими функціями: організація посту МММ; спілкування з перехожими, роз'яснення мети та завдань заходу, перестороги щодо підвищеного АТ, ушкоджень та ускладнень за АГ, загрози життю та його якості в різному віці тощо. Вони попередньо були підготовлені та проводили за міжнародними стандартами стратифікацію ризику серцево-судинних ускладнень за шкалою SCORE, вимірювали АТ, рівень цукру в капілярній крові, визначали індекс маси тіла, окружність талії, реєстрували ЕКГ, роз'яснювали значущість отриманих даних та надавали поради щодо здорового стилю життя. Студенти старших курсів проводили заняття з дітьми та підлітками щодо надання потерпілим першої медичної допомоги при травмах та навичок серцево-легеневої реанімації.

Статистичну обробку результатів проводили з використанням пакета ліцензійних програм STATISTICA v.6.1® (Statsoft Inc., США). Результати дослідження представлені для кількісних ознак як середня арифметична (M), стандартна похибка ($\pm m$) та 95% довірчий інтервал для середньої величини (95% ДІ), для якісних – як відносний показник (F) у %, його стандартна похибка ($\pm m$) та 95% ДІ. Вірогідність відмінностей визначалась за критеріями Стьюдента та двостороннім точним критерієм Фішера. Критичний рівень статистичної значущості відмінностей (p) приймався $<0,05$.

РЕЗУЛЬТАТИ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Саме в період ранньої соціалізації з перших кроків введення в клініку (II-III курс медичного вишу) відбувається створення фундаментальної основи для розвитку творчої, талановитої особистості, відданої служінню здоров'ю людини. У такому процесі соціалізації постійно накопичується інтелектуально-професійний досвід, а тому він завжди змінюється й розвивається. Це надає студентам можливість орієнтуватися у складних ситуаціях, приймати зважені рішення в

непростих професійних питаннях дотримання здорового способу життя, порад щодо звільнення від поганих звичок як факторів ризику серцево-судинних захворювань, які виникають у спілкуванні з практично здоровими та хворими, молоддю та особами похилого та навіть старечого віку, які потребують уваги та допомоги. Засвоюючи та ефективно використовуючи нову інформацію, студенти здійснюють самоорганізацію власного системного розвитку.

Отже, початок клінічної практики є першим переламним моментом у професійному житті (соціалізації) студента-медика, адже саме в цей час він має вирішити, чи справджуються його мрії слугувати все своє професійне життя здоров'ю людини. Професійна соціалізація є невід'ємною складовою протягом усього життя особистості. Але в деякі періоди життя вона має властивість актуалізуватися, набувати більшої значущості, ніж раніше. Таким чином, викладачі медичних вишів мають творчо підходити до залучення нових методологічних підходів у сучасні освітні програми, використовуючи, насамперед, студентську енергію волонтерського руху та позааудиторного професійного розвитку.

Усі студенти-волонтери проекту МММ виявили надзвичайну сумлінність у виконанні реальних професійних завдань, усвідомлювали їх значущість у збереженні здоров'я громадян рідного міста та взяли активну участь у формуванні звіту щодо отриманих результатів для Міжнародного товариства гіпертензії. У вересні 2018 р. у Пекіні, КНР, проходив Конгрес Міжнародного товариства гіпертензії, де при обговоренні результатів МММ у провідній доповіді N.R. Poulter, президента Міжнародного товариства з артеріальної гіпертензії (2016-2018), було наголошено про значущість даних, отриманих з України, що стало найкращою оцінкою засвоєння та оволодіння практичними навичками студентами медичних факультетів академії [8].

За даними аналізу успішності студентів, які брали участь у соціальному проекті МММ 2017, 2018, отримані такі дані: якісна успішність з практичних навичок становила $100 \pm 1,0\%$, середній бал успішності становив $4,9 \pm 0,05$, 95% ДІ (4,8-5,0); серед інших студентів середній бал був вірогідно нижче – $(4,3 \pm 0,15)$, 95% ДІ (4,0-4,6), при $p < 0,001$ (рис. 1).

За даними анонімного опитування, підвищення зацікавленості у вивченні та засвоєнні дисциплін терапевтичного профілю визнали $86,8 \pm 4,1\%$ учасників проекту та всі $100 \pm 1,0\%$ – прозвітували про впевненість в уміннях щодо практичних навичок за кваліфікаційною

характеристикою лікаря загальної практики – сімейної медицини за програмою дипломної вищої медичної освіти. Серед 122 студентів групи порівняння, які також брали участь в

опитуванні, відповідні показники становили $65,6 \pm 4,3\%$ і $78,7 \pm 3,7\%$, і були вірогідно нижчими порівняно з результатами учасників проекту з $p < 0,01$ і $p < 0,001$ (рис. 2).

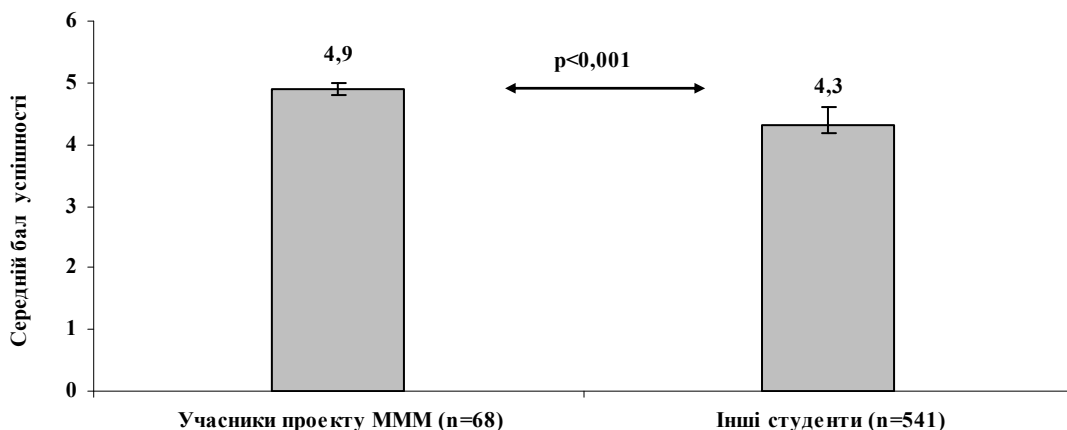

Рис. 1. Середні показники (M, 95% ДІ) успішності студентів медичної академії залежно від участі в соціальному проекті MMM

Таким чином, з власного досвіду можемо стверджувати, що участь студентів-медиків у великих соціальних проектах дає змогу покращити загальні компетентності у вищій медичній школі: навчає використовувати новітні інформаційні та комунікаційні технології у професійній діяльності, вмінню проводити аналіз професійної інформації, приймати обґрунтовані рішення, набувати сучасні знання, проводити виявлення і ранню діагностику захворювань, обирати способи та стратегії спілкування для забезпечення ефективної командної роботи. Суттєвим надбанням такої організації роботи студентів-меди-

ків є також покращення якості набуття спеціальних фахових компетентностей: вміння провести опитування пацієнта, виділити основні скарги, оцінити його загальний стан, взаємодіяти з пацієнтом у процесі здійснення діагностичного та лікувального процесу, аналізувати результати фізикальних даних, лабораторних та інструментальних досліджень та на їх підставі оцінити інформацію щодо синдромального або попереднього клінічного діагнозу досліджуваного і, насамперед, визначити його серцево-судинні ризики, спосіб та якість життя, визначитися щодо попередніх найважливіших рекомендацій його збереження.

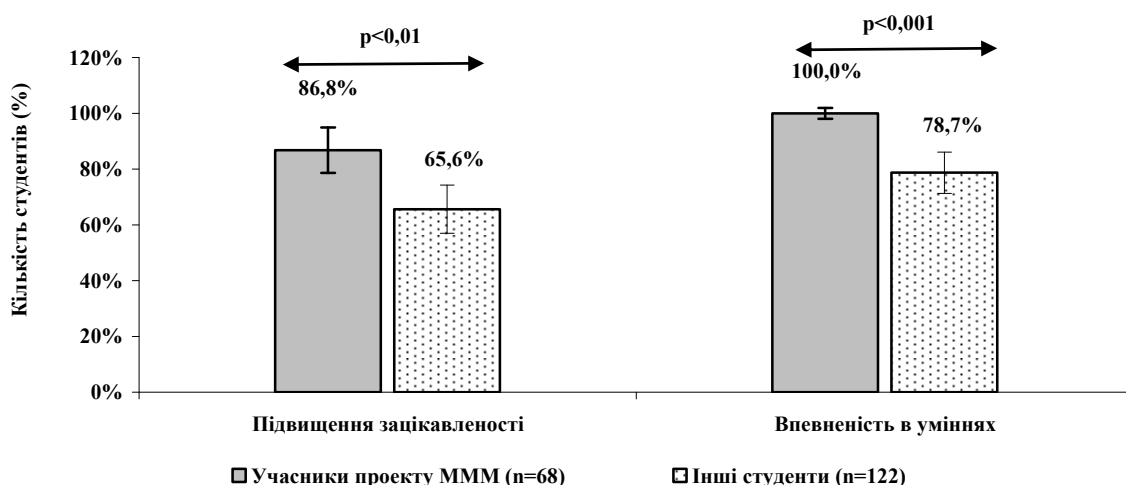

Рис. 2. Частота показників підвищення зацікавленості і впевненості в уміннях (F, 95 % ДІ) студентів медичної академії залежно від участі в соціальному проекті MMM

Представлений досвід переконливо довів, що професійний розвиток молодих талановитих особистостей можливий лише у відкритих системах спілкування та взаємодії, саме у міжнародних соціальних проектах лікарських товариств, що постійно обмінюються з навколишнім середовищем енергією та інформацією та є водночас джерелом розвитку та перспектив збереження життя націй. Така модель позааудиторної медичної освіти передбачає зміну ролі викладача: перехід до спільних дій зі студентом у нових ситуаціях у відкритому, змінному, сучасному світі. Тому освіта не повинна перетворюватись на замкнений контрольований простір студентських аудиторій, а повинна модернізувати завдання соціалізації та виховання особистостей.

ВИСНОВКИ

1. Одним із сучасних напрямків оптимізації набуття професійних компетентностей студентами-медиками є участь у міжнародних соціальних проектах лікарських товариств, тобто у відкритих системах професійного спілкування та взаємодії, що постійно обмінюються з навколишнім середовищем енергією та інформацією щодо нагальних проблем охорони здоров'я суспільства, та є водночас джерелом розвитку та перспектив збереження життя націй.

2. Волонтерський рух як студентська ініціатива в міжнародних проектах з превентивної кардіології – запорука професійної соціалізації молоді та ефективності оволодіння практичними навичками за програмою вищої медичної освіти.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Актуальні питання вищої медичної освіти в Україні (з дистанційним під'єднанням ВМ(Ф)НЗ України за допомогою відеоконференц-зв'язку): матеріали XV Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю (Тернопіль, 17-18 трав. 2018 р.). Тернопіль: ТДМУ, 2018. 540 с.

2. Балюк А. С. Алгоритм професійної соціалізації студентів магістратури соціо-гуманітарного профілю. *Наука і освіта*. 2016. № 12. С. 115-121. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2016-12-21>

3. Вороненко Ю. В., Шекера О. Г., Ткаченко В. І. Підходи до підготовки сімейних лікарів в Україні та країнах Європи. *Укр. медичний часопис*. 2014. № 3. С. 101-103. DOI: <https://doi.org/10.22141/2306-2436.3.1-2.2014.121653>

4. Про вищу освіту: Закон від 01.07.2014 р. № 1556-VII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

5. Про Стратегію сталого розвитку “Україна – 2020”: Указ Президента України від 12.01.2015 р. № 5/2015. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

6. Філоненко М. М. Методика викладання у вищій медичній школі на засадах компетентнісного

підходу: метод. рек. для викладачів та здобувачів наук. ступ. доктора філософії (PhD) ВМ(Ф)НЗ України. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 88 с.

7. ISH and WHL put spotlight on raising blood pressure awareness with global May Measurement Month campaign. *Journal of Hypertension*. 2017. Vol. 35, No. 4. P. 902.

DOI: <https://doi.org/10.1097/HJH.0000000000001335>

8. MMM Investigators, May Measurement Month 2018: a pragmatic global screening campaign to raise awareness of blood pressure by the International Society of Hypertension / T. Beaney et al. *Eur. Heart Journal*. 2019. P. 1-12.

DOI: <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehz300>

9. Poulter Neil R., Schutte Aletta E., Tomaszewski Maciej. May Measurement Month: a new joint global initiative by the International Society of Hypertension and the World Hypertension League to raise awareness of raised blood pressure. *Journal of Hypertension*. 2017. Vol. 35, No. 5. P. 1126-1128.

DOI: <https://doi.org/10.1097/HJH.0000000000001346>

10. The World Health Report 2014: changing history / World Health Organization. Geneva: WHO. 2014. 216 p.

REFERENCES

1. [Actual questions of higher medical education in Ukraine (with the remote connection HM (P) EE of Ukraine with the help of videoconferencing): materials of the XV All-Ukrainian Scientific and Practical Conference with international participation; 2018 May 17-18; Ternopil, Ukraine]. Ternopil; 2018. p. 540. Ukrainian.

2. Baliuk AS. [Algorithm of professional socialization of students of the magistracy of socio-huma-

nitarian profile]. *Nauka i osvita*. 2016;12:115-21. Ukrainian. doi: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2016-12-21>

3. Voronenko YV, Shekera OH, Tkachenko VI. [Approaches to the training of family doctors in Ukraine and European countries]. *Ukrainskyi medychnyi chasopys*. 2014;3:101-3. Ukrainian. doi: <https://doi.org/10.22141/2306-2436.3.1-2.2014.121653>

4. [About higher education: the law from 01.07.2014, No. 1556-VII]. Ukrainian. Available from: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

5. [About the Strategy of Sustainable Development «Ukraine 2020». Decree of the President of Ukraine dated January 12, 2015, No. 5/2015]. Ukrainian. Available from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

6. Filonenko MM. [Methodology of teaching in a higher medical school on the basis of a competent approach: Guidelines]. Kyiv; 2016 p. 88. Ukrainian.

7. ISH and WHL put spotlight on raising blood pressure awareness with global May Measurement Month campaign. *Journal of Hypertension*. 2017 April;35(4):902. doi: <https://doi.org/10.1097/HJH.0000000000001335>

8. Thomas Beaney, Louise M Burrell, Rafael R Castillo, Fadi J Charchar, Suzie Cro, Albertino Damasceno, Ruan Kruger, Peter M Nilsson, Dorairaj Prabha-

karan, Agustin J Ramirez, Markus P Schlaich, Aletta E Schutte, Maciej Tomaszewski, Rhian Touyz, Ji-Guang Wang, Michael A Weber, Neil R Poulter, MMM Investigators, May Measurement Month 2018: a pragmatic global screening campaign to raise awareness of blood pressure by the International Society of Hypertension, *European Heart Journal*. 2019:1-12. doi: <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehz300>

9. Poulter Neil R, Schutte Aletta E, Tomaszewski Maciej. May Measurement Month: a new joint global initiative by the International Society of Hypertension and the World Hypertension League to raise awareness of raised blood pressure. *Journal of Hypertension*. 2017 May;35(5):1126-8. doi: <https://doi.org/10.1097/HJH.0000000000001346>

10. World Health Organization. *The World Health Report 2014: changing history*. Geneva; 2014. p. 216.

Стаття надійшла до редакції
24.06.2019

